

Inspisientrollen i spelsammenheng

Av Kjetil Falkum, frilans teaterprodusent og tidligere frilans inspisient

---

Inspisi-hva-for-noe ...?

Å si at du er inspisient er ikke noe partytriks. Når noen spør hva du driver med, på en fest for eksempel, og du svarer at du er inspisient, får du oftest én av to reaksjoner; Enten stirrer de tomt på deg og spør «inspisi-hva-for-noe???» , eller de skifter tema til noe helt annet. For de færreste har hørt om inspisienten, og enda færre vet hva en inspisient er. Med mindre de har erfaring med teater, og vet at inspisienten er den uvurderlige superkraften som får alt til å fungere!

Jeg fant etter hvert ut at det enkleste var å beskrive inspisienten som en kryssning mellom en barnehageonkel og en flygeleder. Inspisientyrket krever evne til både omsorg og grensesetting, samtidig som man har full oversikt og stålkontroll på hva som rører seg over alt til enhver tid, så sammenligningen er ikke helt søkt. Og det er faktisk en beskrivelse som fungerer, også på fest!

Ved de profesjonelle teatrene kan inspisienten defineres som det koordinerende leddet mellom de kunstneriske, tekniske, og administrative funksjonene i teaterproduksjonen. I spelsammenheng har inspisienten mange av de samme oppgavene som ved et teater, men kanskje også flere andre oppgaver i tillegg - og hvis apparatet rundt ikke er så stort og etablert må ofte inspisienten løse mye på egenhånd.

Mens produsenten har det overordnede ansvaret for økonomi og fremdrift, har inspisienten det praktiske og utøvende ansvaret for å lede prøver og forestillinger. De konkrete oppgavene til en inspisient vil variere fra sted til sted og fra produksjon til produksjon. Men kjernen i inspisientfunksjonen vil i hovedsak være den samme.

Å finne den perfekte inspisienten

I mine øyne er en god inspisient verdt sin vekt i gull, og som produsent er inspisienten den første funksjonen jeg rekrutterer når jeg skal sette sammen et produksjonsteam. Hva som er den perfekte inspisienten vil selvsagt være subjektivt, og avhenge både av personkjemi og behovene i den enkelte produksjonen. Noen fellestrekk vil jeg likevel si det er: En god inspisient bør ha evnen til å beholde både fatningen og humøret når alt går på tverke og det stormer som verst. Videre bør inspisienten ha god innsikt i alle delene av en teaterproduksjon, og evne å se behovene til de forskjellige yrkesgruppene. Det hjelper også å være systematisk, ryddig og strukturert (men jeg kjenner flere dyktige inspisienter som er overraskende rotete – når de ikke er på prøve eller forestilling!). Til sist bør inspisienten være fleksibel nok til å veksle mellom å være en synlig leder, en diskret tilrettelegger, en tydelig grensesetter, og en empatisk lytter når andre er slitne eller frustrerte.

Det er færre profesjonelle inspisienter i Norge enn det er behov for, og de fleste er fast ansatt ved et teater. De få som frilanser er ettertraktede og ofte svært opptatt. For et spel kan det derfor være vanskelig å rekruttere en erfaren og profesjonell inspisient, og man må isteden se seg om etter andre løsninger. Men om man finner en egnet frivillig som kan påta seg oppgaven kan det i mange tilfeller fungere utmerket - i alle fall etter litt grunnopplæring, med rom for litt prøving og feiling, og med en god porsjon tålmodighet og velvilje fra teamet rundt.

Det er ikke plass til å gå i detalj om alt en inspisient gjør i en kort tekst som denne, men jeg skal forsøke å gi deg et overblikk over de viktigste oppgavene i de forskjellige fasene.

Før prøvestart

Både produsenten og regissøren kan ha stor nytte av at inspisienten involveres i forberedelsene på et tidlig tidspunkt. Ikke minst vil det gjøre jobben enklere for inspisienten selv.

Det første inspisienten må gjøre er å sette seg godt inn i planene for produksjonen, regissørens kunstneriske visjoner, i manus og musikk, og i sceneplanene og scenografimodellen hvis det finnes. Inspisienten vil deretter ofte brette ned manuset i en oversikt over hvem som er med i hvilke scener, hvilke rekvisitter og sceneskift det er behov for, og strukturere all informasjon om forestillingen i ryddige lister.

Dersom produsenten setter opp produksjonsplanen vil det være lurt å konsultere inspisienten i prosessen – hun kan ofte se potensielle problemer i planen og foreslå mulige løsninger.

I god tid før prøvestart bør inspisienten møte regissøren, koreografen og musikalsk ansvarlig, og bli enige om hvordan de ønsker å samarbeide i prøveperioden. Særlig dersom de ikke har jobbet sammen tidligere er dette viktige avklaringer. Har regissøren eller spelet spesielle måter å jobbe på, eller ønsker for hvordan prøvedagen skal legges opp? Hvordan skal de samarbeide om utforming av prøveplanene og når må de sendes ut? Hva trenger det kunstneriske teamet av rom og utstyr for å gjennomføre prøvene? Noe av dette har forhåpentlig produsenten allerede avklart og bakt inn i produksjonsplanen, men det er likevel lurt av inspisienten å sjekke at det kunstneriske teamet har samme forståelse og forventning som produksjonen for øvrig.

Som inspisient for Spelet om Heilag Olav på Stiklestad i åtte år (og produksjonsleder i to år etter det) jobbet jeg med fire forskjellige regissører. Den første kjente Spelet inn og ut, og lå langt foran meg i løypa med alle avklaringer og beskjeder. De tre andre hadde knapt satt sin fot på spelplassen før første prøve, og var dermed avhengige av hjelp til å navigere i et stort spelapparat fullt av tradisjoner og særegne måter å lage teater. Blant ting som kunne være vanskelig for profesjonelle regissører å omstille seg til er for eksempel at amatørskuespillerne ikke kunne prøve på dagtid (fordi de var på jobb) og at prøveplanen derfor må legges opp med kun de profesjonelle skuespillerne på dagtid. Eller at hærmenn, hester og de yngste barna kommer

inn i produksjonen på forskjellige dager lengre uti prøveperioden, og derfor ikke kan være med på de første prøvene. Og at den helgen det er fotballcup i Östersund er veldig mange av de frivillige bortreist, så det er ikke mulig å få gjort noe som helst den helgen. Alt dette var det viktig for oss å ha snakket grundig gjennom i forkant, slik at regissøren kunne legge sin fremdriftsplan for det kunstneriske arbeidet på en effektiv måte.

Når det nærmer seg prøvestart bør inspisienten etablere kontakt med alle som skal være med i forestillingen, og sørge for at alle vet når og hvor de skal møte opp, at de har fått inspisientens telefonnummer og epost, og annen nødvendig informasjon. På samme måte bør det etableres kontakt med dem som har ansvar for scene, rekvisitter og kostymer, og tas en befaring i prøvelokalet. Inspisienten sørger for at det som trengs for å gjennomføre prøvene blir bestilt og kommer på plass, som for eksempel stoler og bord, piano eller lydanlegg, prøvekostymer og prøverekvisitter. Sammen med sceneansvarlig kan det være lurt å måle og merke opp scenografien på gulvet, slik at regissøren og skuespillerne forholder seg til realistiske dimensjoner på scenen helt fra starten.

I prøveperioden

I prøveperioden er inspisienten regissøren (og koreografen og musikalsk ansvarlig) sin høyre hånd i alle praktiske spørsmål, følger opp skuespillerne og de andre aktørene, og sørger for at alle viktige beskjeder kommer frem til de ulike gruppene i og rundt spelet.

Innenfor rammene av produksjonsplanen setter inspisienten opp prøveplan for den enkelte prøven, sammen med det kunstneriske teamet. Noen regissører er svært flinke til å beregne hvor mye tid de trenger for å innstudere en scene, og lager strukturerte planer som inspisienten bare kan finpusse og sende ut, mens andre knapt evner å se for seg hva de skal gjøre etter den scenen de jobber med nå. Ofte kan inspisienten oppleve at regissør, koreograf og musikalsk ansvarlig ønsker å jobbe med de samme menneskene på samme tid, og da kan det være inspisienten må megle og forsøke å finne gode løsninger som ivaretar alles behov.

En godt laget prøveplan skal sørge for at vi disponerer tid, folk og rom best mulig - slik vi kan få et best mulig kunstnerisk resultat.

I store spelproduksjoner med kort prøvetid er det ofte en fordel å lage la prøveplanen være en dagsplan som sendes ut kvelden i forveien. Slik kan det kunstneriske teamet hele veien justere planen for neste dag i forhold til fremdriften i prøvene. Andre ganger kan det være nødvendig eller hensiktsmessig å lage prøveplaner for lengre perioder av gangen.

Inspisienten sørger for at prøverommet eller scenen er klart til hver prøve, at det nødvendige utstyret og de rette menneskene er på plass. Når prøven er i gang følger inspisienten med på tiden, og dersom regissøren trenger sekundering for å bli ferdig i tide eller huske på å ta pauser kan inspisienten prikke henne diskret på skulderen når tiden nærmer seg, slik at tidsplanen holdes.

Like viktig som å sørge for at alle er på plass, kan det være å sørge for at ingen blir sittende og vente unødig. Det er få ting som er så demotiverende som å sitte klar til å gå på scenen i time etter time, for så å bli sendt hjem uten å slippe til. En god inspisient ligger derfor alltid noen steg foran og sørger for å sende til pause eller sende hjem aktører som ikke trengs på scenen med det første, med beskjed om når de må være tilbake.

Når profesjonelle og frivillige møtes og skal samarbeide om et spel oppstår det en del utfordringer inspisienten må ta hensyn til. For eksempel er det ikke sikkert at de frivillige som skal lage kostymene, sette opp scenen, eller ha ansvar for hestene, har mulighet til å jobbe med spelet dag og kveld hele uka. Derfor er det viktig at inspisienten kan sørge for kontinuitet - at alle får jevnlig oppdateringer på hva som skjer, hva som har endret seg siden sist, og når de forskjellige funksjonene trengs på spelplassen. Det å være med i et spel skal være lystbetont. Som spelinspisient er det derfor viktig å huske, at selv om alle som er med må yte sitt beste for at spelet skal bli bra, er det også viktig med kaffepauser og sosial-tid. Og ikke glem at alle trenger en oppmuntring i blant!

Under forestilling

Når alt er klart til premiere, og det kommer publikum i amfiet, er inspisienten forestillingsleder. Det vil si at inspisienten er øverste ansvarlige for avviklingen av forestillingen. Før publikum kommer inn sjekker inspisienten at rekvisitter og scenografi er plassert riktig, at alle medvirkende er kommet, og at scenen er klar for publikumsinnslipp. Og når vaktstjefen gir beskjed om at publikum er på plass og portene er lukket, har inspisienten allerede sørget for at orkesteret, hestene, skuespillerne og de andre aktørene er klare, slik at forestillingen kan begynne så presis som mulig. Så gir inspisienten sitt "klar scene"-varsel og "værsågod" til at forestillingen kan begynne.

På et stort spelområde kan det være lurt at inspisienten har sin plass på et sted med god oversikt over scenen. Det kan ofte være langt mellom inngangene eller de forskjellige spilleområdene. Da kan det være vanskelig for aktørene å se eller høre det som skjer på scenen, og de kan trenge et signal fra inspisienten for å vite når de skal komme inn. Dersom det for eksempel er kompliserte sceneskift eller store entréer som skal samordnes gir inspisienten signal til aktører og teknikere, slik at alt skjer til riktig tid og i riktig rekkefølge. Og dersom det oppstår problemer underveis er det inspisienten som sitter med den totale oversikten, og kan avgjøre hva som er den beste løsningen der og da.

Det er mange måter å avvikle en forestilling på. Inspisienten kan for eksempel løpe rundt og gi beskjeder underveis i forestillingen - men da mister hun raskt oversikten. Beskjeder kan formidles gjennom en mikrofon til monitorer bak scenen – men da vet hun ikke om beskjeden er kommet frem og om de som skal inn faktisk er på plass og klare. Det beste er nok ofte at inspisienten har en eller flere medhjelpere bak og rundt scenen som kan formidle beskjeder underveis og kommunisere med inspisienten via et intercomsystem.

Når forestillingen er over overser inspisienten at alt blir ryddet og gjort klart til neste forestilling, og dokumenterer forestillingen gjennom sin forestillingsrapport. Forestillingsrapporten bør inneholde tidspunktene for når forestillingen startet og sluttet, og hvor lenge hver akt varte. Kanskje bør det stå publikumstall, og dersom det er flere som deler på rollene bør det stå hvem som spilte den aktuelle forestillingen. Og dersom noe går galt underveis i forestillingen, eller ikke blir helt slik som det regissøren har bestemt, beskrives det i rapporten – eventuelt med beskjeder om hva som må fikses eller repareres til neste forestilling. Målet med rapporten er ikke å henge ut dem som gjør feil – tvert i mot er forestillingsrapporten et godt verktøy for å holde ved like og forbedre forestillingen.

Etter siste forestilling

Når siste forestilling er spilt er det lett å tenke mer på å feire enn på å rydde. Men inspisientens jobb er ikke over før alt er rigget ned og ryddet opp, sendt til resirkulering eller pakket ned og lagret til neste år. Opprydningen og etterarbeidet er minst like viktig som forarbeidet dersom neste spel også skal bli en suksess! Som alltid ellers er det inspisientens jobb å overse at alt blir gjort – ikke nødvendigvis å være den som står alene igjen og gjør jobben selv.

Inspisienten bør sørge for at inspisientmanuset blir tatt vare på og arkivert på et trygt sted, sammen med relevante nedbrekk, oversikter, forestillingsrapporter, rollelister og kontaktlister. Det kan være smart å samle denne informasjonen til en «forestillingsbibel», hvor man også samler dokumentasjon av rekvisitter, kostymer, sminke, lys og lyd, og ikke minst skiftlister for teknikerne. Bibelen kan med fordel lages elektronisk, for eksempel i en felles dropboxmappe, eller man kan sette sammen en god gammeldags ringperm med all informasjonen. Enten dere spiller det samme stykket år etter år, eller kanskje med mange års mellomrom, blir forestillingsbibelen en uvurderlig kilde til informasjon om hvordan det har blitt gjort før. Det kan være til stor hjelp dersom dere må bytte ut folk i produksjonen, men også som huskehjelp til dem som har vært med hvert år. Ikke minst kan det hjelpe dere med å unngå å gjøre gamle feil på nytt! Og dersom forestillingen ikke skal spilles igjen vil forestillingsbibelen likevel være en dokumentasjon for ettertiden av hva dere laget – og hvem vet, kanskje kan den gi nyttig kunnskap til andre fremtidige prosjekter.

Kombinasjonsoppgaver

Ideelt sett følger inspisienten produksjonen fra planleggingsstadiet, gjennom prøvetiden og frem til premiere - og deretter hver eneste kveld frem til siste forestilling.

Det kan være fristende å kombinere inspisientrollen med andre oppgaver i produksjonen, enten av økonomiske årsaker, eller rett og slett fordi dere ikke har folk nok til å dekke alle oppgaver. Det er ikke helt ukjent at inspisienten også er skuespiller, sitter i billettluke eller kjører lyden. Både som gammel inspisient selv, og som produsent, vil jeg på det sterkeste anbefale å prioritere å la inspisienten

konsentrere seg om å være inspisient. Det vil hele produksjonen tjene på, og det vil til syvende og sist gjøre at forestillingen blir bedre. Inspisientens viktigste oppgave er å smøre alle tannhjulene som utgjør en teaterforestilling, og sørge for at alle de andre kan gjøre en best mulig jobb. Hvis inspisientfunksjonen ikke fungerer merkes det fort gjennom frustrasjon eller ineffektivitet i de andre delene av produksjonen - og forestillingen blir skadelidende. Om inspisienten står på scenen under forestillingen har hun heller ingen oversikt eller mulighet til å gripe inn og løse problemer som oppstår underveis.

Utakk er verdens lønn

Å være inspisient kan være verdens morsomste og mest givende jobb. Men det er også en jobb som innebærer mye stress, fysisk slit og psykisk press. Det kan dessverre være en ganske utakknemlig jobb – en klassisk mellomlederposisjon hvor man får all kjeften hvis noe går galt, mens noen andre får æren når det går bra. Min erfaring er likevel at lange dager, stress og press er verdt det, fordi man får være midt i der det skjer helt fra unnfangelsen av prosjektet til siste publikummer er gått hjem. Og som jeg sa i starten av denne teksten; En god inspisient er verdt sin vekt i gull. Som produsent forsøker jeg derfor å huske å ta godt vare på inspisienten min. Jeg håper du også vil ta godt vare på din!

Kjetil Falkum var frilans inspisient fra 2003 til 2013, og har vært frilans teaterprodusent siden 2013. I tillegg til ti sesonger i Spelet om Heilag Olav på Stiklestad har han jobbet ved en rekke institusjonsteatre og privatteatre, med operaer, store events og festivaler. Kjetil holder også kurs og underviser om blant annet inspisient- og produsent- funksjonene.
